

Beste deelnemers, ondersteuners, subsidiegevers en andere belangstellenden.

Op 10 december 2021 zou een bijeenkomst plaats vinden in het Provinciehuis te Assen waarin u op de hoogte zou worden gebracht van de resultaten van het project Terug naar Westerbork tot nu toe. Helaas moest deze bijeenkomst vanwege de ontwikkelingen van de corona-pandemie worden afgelast. Daarom krijgt u met dit schrijven de informatie die in Assen met u zou worden gedeeld.

In 2015 ontstond het idee voor het project Terug naar Westerbork en werden de eerste acties daarvoor ondernomen. De stichting werd in 2017 opgericht. We hebben de afgelopen jaren een bijdrage geleverd aan de aandacht voor 75 jaar vrede en vrijheid in Nederland en Duitsland. Ons doel was en is de jongere generatie te doen beseffen dat vrede en vrijheid geen vanzelfsprekendheid zijn maar voortdurend inspanning vereisen. De focus lag hierbij op educatie en sport.

Het is belangrijk de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog en de verschrikkingen van de holocaust door te geven aan de nieuwe generatie opdat zij die geschiedenis weer aan de generaties daarna kunnen doorvertellen. Daarom is de missie van onze Stichting: "Vrede en vrijheid is nooit vanzelfsprekend. De leermomenten uit de Tweede Wereldoorlog geven we door aan een nieuwe generatie."

De officiële aftrap van ons project was op 16 oktober 2018. Toen werd een persmoment georganiseerd waarbij ongeveer 100 genodigden aanwezig waren.

De Stichting heeft tot nu toe het volgende georganiseerd:

- Twee ééndaagse seminars.
- Een lespakket op MBO/MBO+ niveau.
- Een meerdaagse educatieve fietstocht van Auschwitz naar Westerbork
- Een vaste Fietsroute van Westerbork naar Bergen-Belsen v.v. inclusief de productie van een App.

De Seminars.

Het eerste seminar vond op 28 november 2019 plaats op de Nederlandse ambassade in Berlijn en werd geopend door de Nederlandse ambassadeur in Duitsland. Er waren 75 deelnemers. De titel was: *Gedenken en herdenken van de Tweede Wereldoorlog in Europa. Verleden, heden en toekomst.*

Onderwerpen die aan de orde kwamen waren de vervolging van de joden en van Roma en Sinti, de herdenkings- en gedenkcultuur in Duitsland, pseudowetenschap als legitimatie voor discriminatie, en de manier waarop we in het verleden en heden omgaan met vluchtelingen. Daarbij werden verrassende en soms weinig vleiende inzichten gepresenteerd.

Het tweede seminar vond op 6 maart 2020 plaats op de Koninklijke Militaire Academie (KMA) in Breda en werd geopend door de Duitse ambassadeur in Nederland. Er waren 50 deelnemers. We hadden toen al te maken met enkele tientallen afzeggingen als gevolg van het begin van de COVID-19 pandemie. De titel van

het seminar was: *De toekomst van vrede en vrijheid in Europa*. Tijdens dit seminar werd aandacht besteed aan kritische succesfactoren voor vredesverdragen in Europa, aan het leerstuk van de Responsibility to Protect, de bedreigingen van vrede en veiligheid, aan de noodzaak van een samenhangende Europese veiligheidsstrategie en de waarden en andere kernelementen die daaraan ten grondslag (zouden moeten) liggen.

Het Lespakket

Eén van de drie hoofdaandachtsgebieden binnen het MBO is burgerschap. Doel daarvan is de studenten voor te bereiden op het leven in een snel veranderende maatschappij. Ze moeten leren om te gaan met turbulente veranderingen en met soms tegenstrijdige waarheden. Ze moeten ook kritisch blijven op alles wat op hen afkomt. Vrede, vrijheid, democratische waarden en omgaan met diversiteit vragen daarbij bijzondere aandacht. Dit is in september 2017 vastgelegd in een landelijke burgerschapsagenda voor het mbo, samengesteld door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de MBO-Raad.

Wij hebben hierop ingehaakt door lesmateriaal voor het mbo te ontwikkelen. Wij laten jongeren kennis maken met gebeurtenissen uit de Tweede Wereldoorlog en met keuzes en dilemma's die daaruit voortvloeiden. Dezelfde soort keuzes en dilemma's zijn ook nu nog van belang, zowel in het leven van alledag als bij de beroepsuitoefening. Denk hierbij aan thema's als democratie, macht, discriminatie, pesten, gebruik van geweld, beroepsethiek, keuzevrijheid, verdeling van welvaart, weerbaarheid etc. Dat is nu gelukkig niet zo ingrijpend als in de Tweede Wereldoorlog het geval was, maar het bepaalt wél de manier waarop we met elkaar omgaan, hoe onze samenleving eruitziet, en hoe landen en bevolkingsgroepen zich ten opzichte van elkaar gedragen.

Vanuit een vast concept is bestaand en relevant materiaal opnieuw geordend en, zoals gezegd, toegespitst op het mbo. Dat concept is dat het lesmateriaal zodanig is opgezet dat aan de hand van een locatie, een situatie of een gebeurtenis gerelateerd aan WO2 aandacht wordt besteed aan de bestaande herinneringscultuur en aan wat dit betekent voor nu en de toekomst. Kennis is immers meer dan alleen weetjes, de betekenis van die weetjes of feiten van toen voor het heden en voor de toekomst is van veel groter belang. Die situaties of gebeurtenissen zijn daarom de basis om verder door te spreken over de eerdergenoemde thema's, democratie, macht, beroepsethiek et cetera. En daarbij kunnen de democratische waarden: vrijheid, gelijkwaardigheid, solidariteit en participatie nadrukkelijk aan bod komen. Het lesmateriaal bouwt dus een brug naar die thema's. Aan de hand van de aangeboden materialen kan de burgerschapsdocent zijn eigen lessen ontwerpen. Zo wordt dus niet alleen het verleden belicht, maar ook welke lessen daaruit kunnen worden getrokken voor het heden en de toekomst.

Het bijzondere van dit concept is dus dat gedenken en herdenken wordt gekoppeld aan normen en waarden voor verantwoord burgerschap in een samenleving, waaraan de studenten zelf straks ook mee vorm gaan geven.

Het lespakket is op 26 oktober 2019 beschikbaar gesteld via onze website. Via de mbo-raad is ons lespakket verspreid naar alle managers van de opleidingsrichtingen onderwijsassistent, bewegen en sport, orde en veiligheid en de kennispunten burgerschap van het mbo in Nederland. Inmiddels is overigens in de praktijk is gebleken dat het pakket ook goed bruikbaar is bij andere vormen van voortgezet onderwijs.

De meerdaagse educatieve fietstocht Auschwitz – Westerbork

Naast onze puur op educatie gerichte activiteiten, organiseerden we ook een meerdaagse educatieve fietstocht. Vanuit de doelstelling is dus gekozen om de jongeren te bereiken via de combinatie van kennisoverdracht en sport. Behalve het vormende element, dat inherent is aan het gezamenlijk aangaan van een sportieve uitdaging, wordt sport ook gezien als een goed instrument om de aandacht te trekken voor de andere educatieve elementen. Het samen gedurende twee weken optrekken vraagt flexibiliteit en vooral samenwerking. Doordat het merendeel van de deelnemers elkaar van tevoren niet kent wordt daar een extra beroep op gedaan.

Daar komt ook bij dat ergens over lezen iets geheel anders is dan het met eigen ogen zien of zelf ervaren. Een voorbeeld: je weet dat de Grand Canyon groot en diep is, maar je beseft pas hóe groot en diep als je er zelf bent. Zo ook: je weet vanuit de verhalen die je hebt gelezen over hoe erg bij voorbeeld het voormalige Duitse vernietigingskamp Auschwitz/Birkenau was. Maar als je er bent dan zie je pas hoe groot en ontzettend het was, een enorm complex met als doel het vernietigen van mensen op industriële schaal. Dat raakt diep en laat een blijvende indruk achter. Die emotionele impact moet kunnen worden verwerkt. En dat kan op een heel goede manier door er samen over door te praten tijdens een sportieve fietstocht. Dat is ook gebeurd en heeft bijzonder samenbindend gewerkt.

De voorbereidingen voor deze fietstocht waren vergevorderd toen begin maart 2020 de Covid19 pandemie wereldwijd toesloeg. We stelden de tocht een jaar uit, maar ook dat bleek te optimistisch, het werd uiteindelijk augustus 2021.

Uiteindelijk hebben 52 studenten uit Nederland en Duitsland, met 8 fietsende begeleiders de tocht gereden. Vanuit Polen kwamen helaas geen aanmeldingen voor deelname. Onze Poolse contactpersoon was gelukkig één van de fietsende begeleiders. Naast deze groep fietsers maakten nog 20 ondersteuners deel uit van de fietstocht.

De tocht was ruim 1300 km lang, waarvan ruim 850 km in 9 etappes per fiets werden afgelegd. Op basis van de vergunningen moest dat in vier groepen van 15 personen. Tijdens een aantal etappes in Duitsland was er echter politiebegeleiding, waardoor alle 60 fietsers in één peloton mochten fietsen. Een geweldige ervaring voor iedereen, er moest immers door rood licht worden gereden! Alle deelnemers hebben de tocht volbracht en we mogen ons gelukkig prijzen dat er geen ongelukken zijn gebeurd.

Tijdens de tocht is ook aandacht besteed aan Sobibor. De Stichting Sobibor verzorgde dit deel van het programma in Kreisau. Waarom deze aandacht? Als het gaat over 'Terug naar Westerbork', kan worden vergeten dat een derde van degenen die vanuit Westerbork op transport werden gezet, naar het voormalige Duitse vernietigingskamp Sobibor werden afgevoerd en daar werden omgebracht. Die plek ligt echter te ver weg om te worden opgenomen in de fietsroute, maar deze groep slachtoffers mag niet worden vergeten.

De fietstocht van Auschwitz naar Westerbork vroeg een behoorlijke sportieve inspanning. Maar het was bij tijd en wijle ook emotioneel zwaar voor de deelnemers, begeleiders en ondersteuners. De combinatie van educatie en sport betekende echter dat hierover ook tijdens de verschillende fietsetappes met elkaar kon worden doorgesproken. We zijn als bestuur erg trots op het feit dat dit heel goed is geslaagd. En dat we feitelijk het zaadje hebben geplant voor een nieuwe manier van gedenken en herdenken.

Van deze meerdaagse educatieve fietstocht Auschwitz – Westerbork is door Nico Westerhof een film gemaakt. De film geeft een indruk van de unieke ervaring die we met elkaar hebben beleefd. De film laat ook enige oude originele beelden zien uit de voormalige Duitse concentratie – en vernietigingskampen. Daarom is er een kijkwijzer advies in het begin van de film meegegeven. U kunt de film vanaf 10 december 2021, 20.00 uur zien op de volgende link: <https://youtu.be/5AdjAhOqLM8>

Vaste Fietsroute Westerbork- Bergen-Belsen (v.v.)

In het kader van duurzaamheid is ook een vaste fietsroute ontwikkeld en toegevoegd aan het pakket van uitdagende fietsroutes in Nederland en Duitsland. De route loopt van Herinneringscentrum Kamp Westerbork naar Herinneringscentrum Bergen-Belsen of andersom. De route volgt vrij strak het oorspronkelijke traject van de voormalige treinverbindingen tussen Kamp Westerbork en Bergen-Belsen. Daarnaast is een extra lus ingebracht die van en naar de Gedenkstätte Esterwegen gaat. Dat vinden we belangrijk omdat dit museum een Europees monument is dat alle 15 kampen in het Emsland, het 'moorgebied' en hun slachtoffers herdenkt. Het ligt op een steenworp afstand van Nederland.

De fietsroute staat op de site en in de app. Hij is weliswaar ontwikkeld als een educatieve tocht, maar kan ook anders worden gebruikt. Iedereen met een fiets kan deze route afleggen: ouders met kinderen, groepen vrienden/vriendinnen, leraren met leerlingen, fiets- of andere clubs of verenigingen etc. Hij kan in zijn geheel of in delen worden gefietst. Daarbij kan men zelf kiezen of het fietsen van de tocht is gericht op educatieve dan wel recreatieve aspecten, of puur is bedoeld als een sportieve prestatie. Wat dat betreft moet wel worden bedacht dat de keuze om zo veel mogelijk het oorspronkelijke treintraject te volgen betekent dat er wel wat uitdagende stukjes in de route zitten.

Om de tocht in delen te kunnen fietsen zijn ook overnachtingsadressen opgenomen. En vanwege de verschillende mogelijkheden zijn naast de educatieve plaatsen ook recreatieve mogelijkheden bij de verschillende plaatsen die men passeert opgenomen.

De tocht is al door vrij veel mensen gereden, hun suggesties ter verbetering zijn in de huidige app verwerkt. U kunt de app downloaden door in de app-store te zoeken op 'Terug naar Westerbork'

Voortzetting Stichting Terug naar Westerbork

Oorspronkelijk was de bedoeling de stichting na afloop van de educatieve fietstocht van Auschwitz naar Westerbork weer af te bouwen.

Maar met het concept van de koppeling tussen educatie en sport is feitelijk een nieuwe manier van gedenken en herdenken ontwikkeld. En het concept dat in het lesmateriaal het gedenken en herdenken wordt gekoppeld aan discussies over normen en waarden is ook heel bijzonder. Dat mag niet verwateren of verdwijnen. Bovendien vereisen het lesmateriaal op de website en de vaste Fietsroute Westerbork – Bergen-Belsen dat ze actueel worden gehouden en dat de website en de app up-to-date blijven. Kortom: de inspanningen die zijn verricht mogen niet verloren gaan, sterker nog, die kunnen nog verder worden uitgebouwd. Daarom is besloten dat de stichting moet blijven bestaan.

In de afgelopen tijd zijn twee gerenommeerde organisaties gevonden die bereid zijn een partnerschap met de stichting aan te gaan. Dit zijn de Oorlogsgravenstichting en de stichting Liberation Route Europe. Deze organisaties zullen een plek in het bestuur krijgen. Het mooie van deze constructie is dat de samenhang tussen educatie en sport niet alleen maar gewaarborgd wordt, maar ook een extra impuls zal krijgen. Van de stichting wordt door de provincie gevraagd om bij voorbeeld jaarlijks een passende activiteit te organiseren. De stichting krijgt hiervoor ook een mooi startkapitaal mee. De stichting zou ook kunnen besluiten om bij voorbeeld in 2025 een nieuwe educatieve fietstocht te organiseren in het kader van dan 80 jaar Vrede en Vrijheid... Kortom: er is genoeg werk aan de winkel.

Er komt dus een nieuw bestuur van de stichting "Terug naar Westerbork", ook omdat een aantal huidige bestuursleden hun bestuurslidmaatschap beëindigen. Bij hun vervanging is gestreefd naar een verjonging. Het project is tenslotte voor de jonge generatie en die moet dus ook een stem kunnen hebben in wat de stichting doet. Resultaat is dat twee deelnemers aan de educatieve fietstocht van augustus jongstleden bereid zijn gevonden een bestuursfunctie op zich te nemen. De bestuurswisseling gaat in per 1 jan 2022.

=====
=====
===